

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. วจีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ..... ๑
ข. กรรมที่ทำอักขระ มี..... คือ..... ๑

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ ก. วจีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม ๑ อพยยศัพท์ ๑ สมาส ๑ ตัทธิธ ๑
อาชยต ๑ กิตก์ ๑ ฯ

✕ ข. กรรมที่ทำอักขระ มี ๔ คือ

ชีวหามชฌ์	ท่ามกลางลั่น ๑
ชีวโหปคัค	ถัดปลายาลิ้นเข้ามา ๑
ชีวหคัค	ปลายลั่น ๑
สกฎจัญ	ฐานของตน ๑ ฯ

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. อภินนุทุ+อติ สนธิเป็น..... ๑
ข. อคฺติ+อาคาร์ สนธิเป็น..... ๑
ค. เอตทโวจ ตัดบทเป็น..... ๑
ฌ. สาธฺติ ตัดบทเป็น..... ๑
ง. สญฺโฆโค แบ่งเป็น ๒ คือ..... ๑

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ ก. อภินนุทุ+อติ สนธิเป็น อภินนุทุนุติ ฯ

✕ ข. อคฺติ+อาคาร์ สนธิเป็น อคฺยาคาร์ ฯ

✕ ค. เอตทโวจ ตัดบทเป็น เอต+อโวจ ฯ

✕ ฌ. สาธฺติ ตัดบทเป็น สาธ+อติ ฯ

✕ ง. สญฺโฆโค แบ่งเป็น ๒ คือ

ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันอย่าง ๑

ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่าง ๑ ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็นกี่อย่าง ๆ อะไรบ้าง ๆ
- ข. วิภัตตินามนั้น มีกี่ตัว ๆ แบ่งเป็นอย่างไร ๆ อะไรบ้าง ๆ
- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะอิตถิลิงค์อย่างเดียว ๆ
- ฌ. วิเศษนศัพท์นามแบ่งเป็นเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ
- ง. นิบาตนั้น สำหรับใช้อย่างไร ๆ

ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม ๑ คุณนาม ๑ สัพพนาม ๑ ๆ
- ข. วิภัตตินามนั้น มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็นเอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ ดังนี้ ๆ

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา ที่ ๑	ลี	โย
ทุติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	หา	หิ
จตุตถิ ที่ ๔	ส	ห
ปญจมี ที่ ๕	สุมา	หิ
ฉฎฐิ ที่ ๖	ส	ห
สตตมี ที่ ๗	สุมี	สุ

- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอกนวิสติ ถึง อฏฺฐนวุติ เป็นเอกวจนะอิตถิลิงค์อย่างเดียว ๆ
- ฌ. วิเศษนศัพท์นาม แบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม ๑ นิยม ๑ ๆ
- ง. นิบาตนั้น สำหรับใช้ลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง บอกอาลปนะ กาล ที่ ปริเณท อุปไมย ปฏิเสธ ความไดยินเล้าลือ ความปรักป ความถาม ความรับ ความเตือน เป็นต้น ๆ

๔. วาจก คืออะไร ๆ แบ่งเป็นกี่อย่าง ๆ อะไรบ้าง ๆ และกุลบุตรจะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องกำหนด ๆ

- วาจก คือ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ คือกล่าวบทที่เป็นประธานของกิริยา ๆ
- (วาจกนั้น) แบ่งเป็น ๕ อย่าง คือ กัตตฺวาจก ๑ กัมมวาจก ๑ ภาววาจก ๑ เหตุกัตตฺวาจก ๑ เหตุกัมมวาจก ๑ ๆ
- กุลบุตรจะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยปัจจัยเป็นเครื่องกำหนด ๆ

๕. กิริยาภิตก คือ คุตโต, ปคฺคยห แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ
จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย

- ก. เนตพฺพนฺติ เนยฺย ฯ
ข. สรติ เอตายาติ สติ ฯ
ค. กุชฺฌติ สีเลนาติ โกรโณ ฯ

✎ **คุตโต** แปลว่า อันเขาคุ้มครองแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **คฺป** ธาตุ ในความคุ้มครอง,
ต ปัจจัย, ธาตุมี **ป** เป็นที่สุด เอาที่สุดธาตุเป็น **ต** ลง **สิ** ปฐมวิภัติ ปุงลิงค์ ฯ

✎ **ปคฺคยห** แปลว่า ประคองแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ป** บทหน้า, **คห** ธาตุ ในความประคอง,
ตฺนาหิ ปัจจัย คือ **ตฺน** **ตฺวา** **ตฺวาน**, ธาตุมี **ห** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ย** กับที่สุด
ธาตุ เป็น **ยห** ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

- ✎ ก. **เนตพฺพนฺติ เนยฺย**
(สิ่งใด) อันเขาพึงนำไป เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงนำไป,
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, **ณฺย** ปัจจัย ฯ
- ✎ ข. **สรติ เอตายาติ สติ**
(ชน) ย่อมระลึก (ด้วยธรรมชาติ) นั้น เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุระลึก
(แห่งชน), เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, **ติ** ปัจจัย ฯ
- ✎ ค. **กุชฺฌติ สีเลนาติ โกรโณ**
(ผู้ใด) ย่อมโกรธ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้โกรธโดยปกติ,
เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสึละ, **ยุ** ปัจจัย ฯ

๖. อะไร ชื่อว่าวันทวสมาส ฯ และวันทวสมาสนั้นมีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
สมจุเณร (จิตต์), พนฺธนฺมุตฺโต (สตฺโต) เป็นสมาสอะไร ฯ จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย ฯ

✎ นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ทานย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าวันทวสมาส ฯ

✎ วันทวสมาส นั้น มี ๒ อย่าง คือ **สมาหาโร ๑ อสมาหาโร ๑** ฯ

✎ **สมจุเณร (จิตต์)** เป็นสหพพพท พหุพพิทสมาส ฯ วิเคราะห์ว่า
สท มจุเณเรน ยํ วตฺตตฺติติ สมจุเณร (จิตต์) ฯ

พนฺธนฺมุตฺโต (สตฺโต) เป็นบัญญัติปปริสสมาส ฯ วิเคราะห์ว่า
พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนฺมุตฺโต (สตฺโต) ฯ

๗. ในราชาศัพท์และปुरुณศัพท์ มีปัจจัยอย่างไร อะไรบ้าง ๖
 ๘. มาคโร, เตชสี ลงปัจจัยอะไร ๖ ในศัพท์ไหน ๖ จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย ๖

- ✎ ในราชาศัพท์ มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ฌ ๖
- ✎ ในปुरुณศัพท์ มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตย ธ จ ม อี ๖
- ✎ มาคโร ลง ฌ ปัจจัย, ในราชาศัพท์ ๖ วิเคราะห์ว่า
 มคธ ชาโต มาคโร,
 มคธ วสตีติ มาคโร,
 มคธ อัสสุโร มาคโร ๖
- ✎ เตชสี ลง สี ปัจจัย, ในทศสัทธิตศัพท์ ๖ วิเคราะห์ว่า
 เตช อสฺส อตุถิตี เตชสี ๖

 ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

-----

๑. อักษรที่เหลืออกจากสระชื่ออะไร ฯ แปลว่าอย่างไร ฯ มีเท่าไร ฯ แบ่งเป็นกี่พวก ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ อักษรที่เหลืออกจากสระ ชื่อพยัญชนะ ฯ
(พยัญชนะ) แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ ฯ
(พยัญชนะ) มี ๓๓ ตัว ฯ
(พยัญชนะ) แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรค ๑ อวรรค ๑ ฯ

๒. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
วิทูนคฺคํ, อภินนฺทฺนฺติ ตัดและต่ออย่างไร ฯ

- ✎ ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑ สญฺญโค ๑ ฯ
- ✎ วิทูนคฺคํ ตัดเป็น วิทฺนฺ+อคฺคํ เมื่อมีสระหรือพยัญชนะอยู่เบื้องหลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้าได้บ้าง ต่อเป็น วิทฺนคฺคํ ฯ
- ✎ อภินนฺทฺนฺติ ตัดเป็น อภินนฺทฺ+อิติ นิคคหิตอยู่หน้า ลบสระเบื้องปลายได้บ้าง หรือนิคคหิตอยู่หน้า ลบสระเบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น น ต่อเป็น อภินนฺทฺนฺติ ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. อะไรจัดเป็นนามนาม ฯ
- ข. อะไรเรียกว่าการันต์ ฯ
- ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา ฯ
- ฅ. เอต, สพฺพ จัดเป็นศัพท์นามชนิดไหน ฯ
- ง. ปัจจัยนั้นลงที่ไหน ฯ เป็นเครื่องหมายอะไร ฯ

ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ✎ ก. นามที่เป็นชื่อของคน สัตว์ ที่ สิ่งของ จัดเป็นนามนาม ฯ
- ✎ ข. สระที่สุตแห่งศัพท์ เรียกว่าการันต์ ฯ
- ✎ ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องหมายกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าสังขยา ฯ
- ✎ ฅ. เอต เป็นนิยมวิเสสนศัพท์นาม ฯ
      สพฺพ เป็นอนิยมวิเสสนศัพท์นาม ฯ

- ๘ ง. ปัจจัยนั้น ลงท้ายนามศัพท์ เป็นเครื่องหมายวิภัติปัจจัย, ลงท้ายธาตุ เป็นเครื่องหมายกิริยาปัจจัย ฯ

๔. ในอาขยาตนั้น ทานแบ่งกาลที่เป็นประธานและแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง ฯ

- ๘ ในอาขยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ กาล คือ

กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะข้างหน้า	เรียกว่า ปัจจุบันกาล ๑
กาลที่ล่วงแล้ว	เรียกว่า อดีตกาล ๑
กาลที่ยังไม่มาถึง	เรียกว่า อนาคตกาล ๑ ฯ
- ๘ กาลทั้ง ๓ นั้น ทานแบ่งให้ละเอียดออกอีก ดังนี้

ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอดีต ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต ๑ ฯ

อดีตกาล จัดเป็น ๓ คือ ล่วงแล้วไม่มีกำหนด ๑ ล่วงแล้ววานนี้ ๑ ล่วงแล้ววันนี้ ๑ ฯ

อนาคตกาล จัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน ๑ อนาคตของอดีต ๑ ฯ

๕. ในกิริยาภิกถ์ แบ่งกาลไว้เท่าไร ฯ อะไรได้บ้าง ฯ

กมฺมกาโร ลงปัจจัยอะไร ฯ เป็นรูปและสถานะอะไร ฯ จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู ฯ

- ๘ ในกิริยาภิกถ์ แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้ ๒ คือ ปัจจุบันกาล ๑ อดีตกาล ๑ ฯ
- ๘ กาลทั้ง ๒ นั้น แบ่งให้ละเอียดออกอีกดังนี้

ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๒ คือ ปัจจุบันแท้ ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต ๑ ฯ

อดีตกาล จัดเป็น ๒ คือ ล่วงแล้ว ๑ ล่วงแล้วเสร็จ ๑ ฯ
- ๘ กมฺมกาโร ลง ณ ปัจจัย, เป็นกัตตุรูป กัตตุสถานะ ฯ วิเคราะห์ว่า

กมฺมํ กโรติ กมฺมกาโร ฯ

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าอัยยิภาวสมาส ฯ และอัยยิภาวสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

ปจฺจาทตํ, อชฺฌตตํ จัดเป็นอย่างไร ฯ

- ๘ สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่ข้างหน้า ชื่อว่าอัยยิภาวสมาส ฯ
- ๘ อัยยิภาวสมาสนั้น มี ๒ อย่าง คือ อุปสคฺคปฺพทโก ๑ นิปาตปฺพทโก ๑ ฯ
- ๘ ปจฺจาทตํ เป็นนิปาตปฺพทกะ ฯ
- ๘ อชฺฌตตํ เป็นอุปสคฺคปฺพทกะ ฯ

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ สาธุณิก, เมธาวิ, ปณฺจโม แปลว่าอย่างไร ฯ

ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ

- ๘ ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตร ตม อียสฺส ก อีย อิกฺข ฯ

- ✎ **สาธุณโก** แปลว่า ผู้ฆ่าซึ่งนกเป็นอยู่, ลง **ณิก** ปัจจัย, ในตรัตยาทีตัทธิต ฯ
- ✎ **เมธาวิ** แปลว่า มีเมธา (มีปัญญา), ลง **วิ** ปัจจัย, ในตทัสสัดถิตัทธิต ฯ
- ✎ **ปญจโม** แปลว่า ที่ ๕, ลง **ม** ปัจจัย, ในปุณณัตตัทธิต ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

“อักขระที่เหลือนอกจากสระ มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อ..... แปลว่า..... มี.....ตัว แบ่งเป็น.....พวก คือ..... ๑

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ “อักขระที่เหลือนอกจากสระ มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อพยัญชนะ แปลว่าทำเนือความ ให้ปรากฏ มี ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรณ ๑ อวรรณ ๑” ๑

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. สเมต+อายสุมา	สนธิเป็น.....	๑
ข. พนฺธุสฺส+อิ	สนธิเป็น.....	๑
ค. ตฺยาหํ	ดัตถเป็น.....	๑
ฌ. อิจฺเจวํ	ดัตถเป็น.....	๑
ง. พยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ.....		๑

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ ก. สเมต+อายสุมา สนธิเป็น สเมตตายสุมา ๑

✕ ข. พนฺธุสฺส+อิ สนธิเป็น พนฺธุสฺสว ๑

✕ ค. ตฺยาหํ ดัตถเป็น เต+อหํ ๑

✕ ฌ. อิจฺเจวํ ดัตถเป็น อิติ+เอวํ ๑

✕ ง. พยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร พ ๑

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ๑

ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์เท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑

ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา ๑

ฌ. สัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑

ง. อุทฺธํ, ยนฺนุน แปลว่าอย่างไร ๑ เป็นนิบาตบอกอะไร ๑

ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ✖ ก. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วย ลิงค์ วจนะ วิภัติ ฯ
- ✖ ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู ฯ
- ✖ ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องหมายกำหนดนับนามนาม ชื่อสังขยา ฯ
- ✖ ง. สัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ ปุริสสัพพนาม ๑ วิเสสนสัพพนาม ๑ ฯ
- ✖ จ. **อุทฺธ** แปลว่า เบื้องบน, เป็นนิบาตบอกที่ ฯ
ยหนฺน แปลว่า กระไรหนอ, เป็นนิบาตบอกปริกัป ฯ

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. บุรุษในอาชยาด มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
- ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัตตฺวจาก ฯ และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ

ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ✖ ก. บุรุษในอาชยาด มี ๓ คือ ปฐมบุรุษ ๑ มัธยมบุรุษ ๑ อุตตมบุรุษ ๑ ฯ
- ✖ ข. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัตตฺวจาก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า **สามิโก สุทฺ โอทนํ ปาเจติ** นาย ยัง (หรือใช้)พ่อครัว ให้หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก ฯ

๕. กิริยากิตก์ คือ วตฺตพฺพํ, รุณฺโน แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย

- ก. สุขฺณ ภริยตีติ สุขโร ฯ
- ข. หิตํ กโรตีติ หิตกฺกโร ฯ
- ค. ทุสฺสตี เตนาติ โทโส ฯ

- ✖ **วตฺตพฺพํ** แปลว่า อันเขาพึงกล่าว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **วท** ชาติ ในความกล่าว, **ตพ** ปัจจัย, เอา **ท** เป็น ต ฯ
- ✖ **รุณฺโน** แปลว่า ร้องไห้แล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **รท** ชาติ ในความร้องไห้, **ต** ปัจจัย, ชาติมี **ท** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **น** แล้วลบที่สุดธาตุ ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

- ✖ ก. **สุขฺณ ภริยตีติ สุขโร**
(ผู้ใด) อันเขาเลี้ยงได้ โดยง่าย เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าอันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย, เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, **ข** ปัจจัย ฯ

๕ ข. **หิตํ กโรตฺติ หิตกฺกโร**

(ผู้ใด) ย่อมทำ ซึ่งประโยชน์เกื้อกูล เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูล, เป็นกัตตุรูป กัมมสาธนะ, อ ปัจจัย ฯ

๕ ค. **ทุสฺสติ เตนาติ โทโส**

(ชน) ย่อมประทุษร้าย (ด้วยกิเลส) นั้น เหตุนั้น (กิเลสนั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุประทุษร้าย (แห่งชน), เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, ณ ปัจจัย ฯ

๖. **อะไรชื่อว่าสมาส ฯ สมาสนั้น ว่าโดยกิจและโดยชื่อ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ**

๕ นามศัพท์ ตั้งแต่ ๒ ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อสมาส ฯ

๕ สมาสว่าโดยกิจ มี ๒ อย่าง คือ

สมาสที่ท่านลบวิภัติเสียแล้ว เรียกว่า **ลุตฺตสมาโส**,

สมาสที่ท่านยังมิได้ลบวิภัติ เรียกว่า **อลุตฺตสมาโส** ฯ

๕ สมาสว่าโดยชื่อ มี ๖ อย่าง คือ **กมุทธาโร, ทิคุ, ตปฺปฺริโส, ทวนฺทโว, อพฺยयीภาโว, พหฺพพิทฺธิ** ฯ

๗. **ในชาตาติตฺตทิตฺตและสังขยาตฺตทิตฺต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ**

จกฺขุมา ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺตทิตฺตไหน ฯ จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดูด้วย ฯ

๕ ในชาตาติตฺตทิตฺต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ **อิม อีย กิย** ฯ

๕ ในสังขยาตฺตทิตฺต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ **ก** ฯ

๕ **จกฺขุมา** ลง **มฺหตุ** ปัจจัย, ในตฺตทิตฺตทิตฺต ฯ วิเคราะห์ว่า
จกฺขุ อสฺส อตฺถิติ จกฺขุมา ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๕

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

“อักขระที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้ ชื่อสระ ฯ
..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อพยัญชนะ” ฯ

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ “อักขระที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ ฐ เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อสระ ฯ

✕ ก ข ค ฌ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฐ ท ฒ ณ, ต ถ ท ฐ น, ป ผ พ ภา ม, ย ร ล ว ส ห ฬ อ
๓๓ ตัวนี้ ชื่อพยัญชนะ” ฯ

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. จตุตถาโร+อิเม สนธิเป็น..... ฯ
ข. เอตฺ+อโวจ สนธิเป็น..... ฯ
ค. อถขุสฺส ตัดบทเป็น..... ฯ
ฌ. อิธปฺปโมทติ ตัดบทเป็น..... ฯ
ง. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริยาปกรณ์ ๕ คือ .....

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ ก. จตุตถาโร+อิเม สนธิเป็น จตุตถาโรเม ฯ

✕ ข. เอตฺ+อโวจ สนธิเป็น เอตทโวจ ฯ

✕ ค. อถขุสฺส ตัดบทเป็น อถโข+อสุส ฯ

✕ ฌ. อิธปฺปโมทติ ตัดบทเป็น อิธ+ปโมทติ ฯ

✕ ง. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริยาปกรณ์ ๕ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑
สญฺโฆโค ๑ ฯ

๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา ฯ แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

จงแจก จตุ ศัพท์ (เฉพาะอิตถิลิงค์) ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู ฯ

✕ ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อสังขยา ฯ

✕ (สังขยานั้น) แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังख्याอย่าง ๑ ปุณฺณสังख्याอย่าง ๑ ฯ

✕ ได้แจก จตุ ศัพท์ (เฉพาะอิตถิลิงค์) ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดังนี้

	พหู.
ป.	จตสฺสโ
ท.	จตสฺสโ
ต.	จตุหิ
จ.	จตสฺสนฺ
ปญ.	จตุหิ
ฉ.	จตสฺสนฺ
ส.	จตุสฺ

๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาขยาต ฯ ในอาขยาตนั้นท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง ฯ
จงเขียนวิภัตติหมวดภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาดู ฯ

- ✎ ศัพท์กล่าวกริยา คือความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่าอาขยาต ฯ
- ✎ ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบด้วย วิภัตติ กาล บท วชนะ บุรุษ ชาติ วาจก ปัจจัย ฯ
- ✎ ได้เขียนวิภัตติหมวดภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาดังนี้

ปรัสสพท		
	เอก.	พหู.
ป.	สฺสติ	สฺสนฺติ
ม.	สฺสสิ	สฺสถ
อุ.	สฺสามิ	สฺสาม

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัมมสาธนะ ฯ และกัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ
กิริยาภิกถ์ คือ ชินฺโน, อารุหฺ แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ

- ✎ ผู้ทำ ฯ ซึ่งสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น เป็นต้นว่า **ปิโย** เป็นที่รัก, **โรโส** วิสัยเป็นที่ยินดี ก็ดี ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งของที่เขาทำ เป็นต้นว่า **กิจจํ** กรรมอันเขาพึงทำ, **ทานํ** สิ่งของอันเขาพึงให้ ก็ดี ชื่อว่ากัมมสาธนะ ฯ
- ✎ กัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลอย่างนี้ คือ
ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่.....”
ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา.....” ฯ
- ✎ **ชินฺโน** แปลว่า แก่แล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ชิรุ** ชาติ ในความคร่ำคร่า, **ต** ปัจจัย, ชาติผู้มี **รุ** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **ณฺณ** แล้วลบที่สุดธาตุ ลง **สิ** ปฐมวิภัตติ ฯ

- ✎ **อารยห** แปลว่า ขึ้นแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **อา** บทหน้า, **รุห** ชาติ ในความขึ้น, **ตุนา** ติ ปัจจัย คือ **ตุน ตฺวา ตฺวาน** มีอุปสัคอยู่หน้า แปลงปัจจัยทั้ง ๓ เป็น **ย** ชาติมี **ห** เป็นที่สัคอยู่หน้า แปลง **ย** กับที่สัคชาติเป็น **ยห** ฯ

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ ฯ
 ข. ตโย โลกา ติโลกํ ฯ
 ค. พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนมุตฺโต ฯ
 ฉ. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ ฯ
 ง. สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ) ฯ

- ✎ ได้บอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

- ✎ ก. **พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ** เป็นอวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส ฯ
 ✎ ข. **ตโย โลกา ติโลกํ** เป็นสมาหารทikusสมาส ฯ
 ✎ ค. **พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนมุตฺโต** เป็นปัญจมีตปฺปริสสมาส ฯ
 ✎ ฉ. **ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ** เป็นนิปาตบุพพกะ อัพยียภาวสมาส ฯ
 ✎ ง. **สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ)** เป็นฉนฺฐีพหุพพิหิสสมาส ฯ

๗. ในเสฏฐัตถิตและอัพยัตถิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

ปญฺณวา ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺถิตไหน ฯ จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย ฯ

- ✎ ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ **ตร ตม อียิสฺส ก อีย อิกฺข** ฯ
 ✎ ในอัพยัตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ **ถา ถิ** ฯ
 ✎ **ปญฺณวา** ลง **วนฺตุ** ปัจจัย, ในตฺถิสัตถิตตฺถิต ฯ วิเคราะห์ว่า
ปญฺณํ อสฺส อตฺถิติ ปญฺณวา ฯ

 ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.